

НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ

*“Правни аспекти савремених друштвених кретања у Републици Србији” -
за период 01.01.2019. – 31.12.2021. године*

Издавач

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Правни факултет

За издавача

Проф. др Душанка Јововић, декан

Главни и одговорни уредник

Проф. др Јелена Беловић, руководилац пројекта

Секретар пројекта

Проф. др Страхиња Миљковић

Уређивачки одбор

Проф. др Душанка Јововић

Проф. др Марија Крвавац

Проф. др Владимир Боранијашевић

Доц. др Бојан Бојанић

Доц. др Драган Благић

Технички уредник

Младен Тодоровић

Дизајн корица

Кварк Краљево

Штампа

Кварк Краљево

Тираж:

50 примерака

ISBN 978-86-6083-062-5

**Штампање овог зборника помогло је Министарство просвете, науке и
технолошког развоја Републике Србије**

Јована МИЛОВИЋ*

UDK 347.65/.66(497.11)

НАСЛЕДНА ПРАВА ВАНБРАЧНОГ ПАРТНЕРА У СРПСКОМ ПРАВУ

Апстракт: У духу савремених кретања у друштву, потребно је признати правна дејства и ванбрачним заједницама које су друштвена неминовност савременог доба. Велики број ванбрачних заједница у савременом друштву отвара и питање наслеђивања између ванбрачних партнера. Сходно позитивном законодавству, ванбрачни партнери немају никаква наследна права, иако остварују заједницу живота баш као и лица која се налазе у браку. Потребно је пронаћи механизме за отклањање овог вида дискримације лица која заједно живе, која деле „сто и постељу“, заједно привређују, стварају, увећавају имовину. Аутор у раду настоји да се критички осврне на постојећа законодавна решења.

Кључне речи: ванбрачна заједница, ванбрачни партнери, брак, заједница живота, наслеђивање.

УВОД

Правом су регулисани различити друштвени односи који су у сталном кретању. Бројни институти, чије је постојање било незамисливо у прошлом веку, данас представљају друштвену неминовност. У духу савремених друштвених кретања морамо преиспитати постојеће српско законодавство, у погледу признавања одређених правних дејстава ванбрачним заједницама, односно признавања одређених права ванбрачним партнерима. Законодавац не може „затворити очи“ пред постојањем све већег броја ванбрачних заједница у друштву, већ их ради остварења правне сигурности мора регулисати.

Породично законодавство је препознало потребу регулисања ванбрачних заједница, и ванбрачним партнерима признало бројна права која имају и супружници, попут заједничке имовине, међусобног законског издржавања и тсл. Међутим, у наследном праву ванбрачни партнер се не може јавити као законски наследник свог ванбрачног партнера. Међу законским чињеницама на којима се заснива законско наслеђивање у Републици Србији има брака, али не и ванбрачне заједнице, без обзира што

* Асистент, Правни факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, jovana.milovic@pr.ac.rs

се и у једној и у другој заједници остварује заједница живота која представља свеукупност различитих односа између партнера.

Потребно је пронаћи механизме за отклањање овог вида дискримације лица која заједно живе, која деле „сто и постељу“, заједно привређују, стварају, увећавају имовину. У посматрању овог проблема и решавању овог питања правна теорија мора изаћи из постојећег формализма и моралних стега и пратити друштвена кретања. Ванбрачна заједница у савременом друштву није више неморална заједница, критикована и презрена, већ најчешћа алтернатива браку као формалној заједници¹, те и право мора пратити овако промењена схватања у друштву. Савремено друштво захтева савремене правне норме којима ће се регулисати односи чије је само постојање у прошлости било незамисливо.

1. ПОЈАМ ВАНБРАЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Ванбрачна заједница је дуг временски период сматрана неморалном заједницом и ако односи који настају из овакве заједнице нису супротни моралним схватањима друштва, нити различити од оних који настају у брачној заједници. За означавање ванбрачне заједнице се користе различити термини, попут „конкубинат“, „слободна заједница“, *unmarried cohabitation*.² Ванбрачна заједница не настаје предузимањем формалних аката, већ једноставним „сживљавањем“ ванбрачних партнера. Међутим, није свака заједница или повремено однос ванбрачна заједница којој треба признати одређена правна дејства, већ само она коју одликују трајност и стабилност и која у свему подсећа на брачну заједницу. Најчешће се у правној теорији под конститутивним елементима ванбрачне заједнице подразумевају различитост

¹ Према попису становништва, домаћинстава и станова из 2011.године проведеном на територији Републике Србије без Аутономне покрајине Косово и Метохија, у Србији има 2.125.772 породице од ког броја 600.724(28,26%) чине брачни парови без деце, 48.943(2,30%) ванбрачни парови без деце, 1.040.177(48,93%) брачни парови са децом, 67.971(3,20%) ванбрачни парови са децом, 291.522(13,71%) мајке са децом, 76.435(3,60%) очеви са децом.Према попису из 2011.године на територији Републике Србије од 2.125.772 породице 116.914 су ванбрачне породице. Данас је тај број много већи. Подаци Републичког завода са статистику доступни на <https://data.stat.gov.rs/Home/Result/3102020201?languageCode=sr-Cyrl>, приступ: 10. август 2019. године.

² Наведено према: Олга Цвејић Јанчић, *Породично право*, Правни факултет у Новом Саду, Нови Сад, 2009, стр. 204. „Израз „конкубинат“ је мало грубљи јер наглашава материјални елемент (*cum cubare-sпавати са*), док је израз „слободна заједница“ интелектуалнији јер наглашава елемент намере да се заснује заједница без формалности и стега, погодна да буде слободно раскинута“.

полова, заједница живота, моногамност, стабилност и дужина трајања, ноторност.³

Када говоримо о ванбрачним заједницама и њиховом правном регулисању, најчешће се под њима подразумева заједница жене и мушкарца. Међутим, у многим савременим државама је дозвољено склапање брака и лицима истог пола⁴, тим пре и ванбрачним заједницама лица истог пола признају бројна правна дејства. Свакако најзначајнији елемент ванбрачне заједнице јесте заједница живота, односно воља и намера ванбрачних партнера да заједно живе, заједно привређују, буду међусобна подршка, имају заједничку децу. Потребно је да ванбрачна заједница буде видљива и трећим лицима, баш као и брак, за трећа лица ванбрачни партнери живе као муж и жена. Поред тога, ванбрачна заједница као и брак треба бити моногамна. Постојање ванбрачне заједнице, свакако, искључује и могућност закључења брака са трећим лицем. Ванбрачну заједницу којој се признају правна дејства треба да карактерише трајност и стабилност.⁵ Све побројане карактеристике ванбрачне заједнице има и брак.

Брак и ванбрачна заједница представљају основе за заснивање породице, али не и основе за законско наслеђивање. Брак је једна од чињеница за заснивање редовног законског наслеђивања, док ванбрачна заједница то није. „Брак је законом уређена заједница живота жене и мушкарца“⁶. Брачна „заједница живота“ подразумева свеукупност различитих односа између супружника. Са друге стране, ванбрачна заједница је трајнија заједница живота мушкарца и жене, између којих нема брачних сметњи⁷. И једна и друга заједница настају из истих побуда, настају ради заједничког живота, подршке, љубави, економске стабилности, па критици неморалности ванбрачне заједнице нема места. Основна разлика између брака и ванбрачне заједнице је форма, односно одсуство формалности приликом заснивања ванбрачне заједнице. Ванбрачна заједница настаје простом сагласношћу између ванбрачних партнера, за њен настанак није предвиђена никаква форма, а поготово не свечана форма која се тражи за заснивање брака. Поред тога, она може настати и фактичким путем, простим саживљавањем. Заснивање ванбрачне заједнице не подлеже материјалним условима који се траже за закључење брака. Међутим, разликујемо слободну

³ Марина Јањић-Комар, Радоје Кораћ, Зоран Поњавић, *Породично право*, Београд, 1999, 127.

⁴ Холандија је била прва земља која је хомосексуалцима признала право на склапање брака 2001. године, Белгија је то учинила 2003. године, Шпанија 2005. године.

⁵ Марина Јањић-Комар, Радоје Кораћ, Зоран Поњавић, *op. cit.*, 127.

⁶ Чл. 3 ст. 1. Породични закон, “Сл. гласник РС”, бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015 (у даљем тексту ПЗ)

⁷ Чл. 4. ст. 1. ПЗ.

законску и неслободну (незаконску) ванбрачну заједницу. Када је у питању слободна ванбрачна заједница између ванбрачних партнера нема брачних сметњи.⁸

Поставља се питање да ли заједницу која у свему одговара брачној треба дискриминисати само зато што нису испуњене законске формалности приликом њеног заснивања. Ванбрачна заједница, баш као и брачна, се заснива ради остваривања заједнице живота и то неограниченог трајања. Како је још од давнина познато да је породица основна ћелија друштва, а да је у савремено доба дошло до њене депопуларизације, треба признати одређена права и ванбрачним заједницама у којима се рађа не мали број деце. У савремено доба треба дати примат породици без обзира у ком облику се она јавља.

2. ИСТОРИЈАТ ПРАВНОГ РЕГУЛИСАЊА ВАНБРАЧНИХ ЗАЈЕДНИЦА

Ванбрачне заједнице су постојале одувек, само је ново интересовање друштва за њих и њихово правно регулисање. Француски Code civil, као први модерни грађански законик, није регулисао ванбрачну заједницу. Често се поводом тога цитирају Наполеонове речи: „Ванбрачни партнери се не покорављају закону, закон се не интересује за њих“⁹. Српски Грађански законик је забрањивао ванбрачне заједнице.

Породично законодавство рано препознаје потребу за регулисањем ванбрачних заједница, што није случај са наследним законодавством. Савезни закон о наслеђивању¹⁰ из 1955. године не признаје никаква наследна права ванбрачним партнерима. Уставним аманданима из 1971. године регулисање наследноправних односа прешло је у руке република и покрајина, које су требале да донесу своје законе о наслеђивању.¹¹ Тако је различитим законима о наслеђивању република и две покрајине различито било регулисано питање појављивања ванбрачних партнера као законских наследника. Уставом СФРЈ из 1974. године предвиђена је иста подела нормативне надлежности између федерације и република, односно покрајина као и Уставним аманданима из 1971. године. Наиме, републике и покрајине имају искључиву надлежност за регулисање материјално правних наследних односа. Када је у питању наша земља, у области наследног права, Уставом СР Србије из 1974. године било је предвиђено да се републичким законом о

⁸ М. Младеновић, *Породично право у СР Југославији*, Београд, 1995, 192.

⁹ *Ibid.*, 37.

¹⁰ „Службени лист ФНРЈ“, бр. 20/1955

¹¹ Борислав Благојевић, *Наследно право у Југославији – Права република и покрајина*, Савремена администрација, Београд, 1988, 17.

наслеђивању на читавој територији, укључујући и покрајине, јединствено уреде основи наследно-правних односа. Основама наследноправних односа у смислу Закона о наслеђивању РС Србије из 1974. године¹² сматрани су чланови закона којима су регулисани „предмет наслеђивања, наслеђивање непокретности, равноправност у наслеђивању, основи позивања на наслеђе, располагање тестаментом, заоставштина без наследника, круг законских наследника, круг нужних наследника и нужни и расположиви део заоставштине, способност за прављење тестаamenta, форма тестаamenta као услов за његову пуноважност, супституције, уговор о наслеђивању и о будућем наследству или легату, способност за наслеђивање, недостојност за наслеђивање, прелазак заоставштине на наследника и обим наследникове одговорности за дугове“¹³. Ово су одредбе које су важиле на читавој територији СР Србије, укључујући и две покрајине, док су остала питања из области наслеђивања покрајине могле да регулишу на исти или различит начин, у односу на оно што је било предвиђено републичким Законом о наслеђивању.

САП Војводина је у свом покрајинском Закону о наслеђивању¹⁴ преузела решења из републичког Закона које представљају основе наследно-правних односа. Међутим, САП Косово није поступило на тај начин, односно Закон о наслеђивању САП Косова¹⁵ није преузео одредбе републичког Закона о наслеђивању које представљају основе наследно-правних односа. У том духу, иако републички Закон о наслеђивању у круг законских наследника не сврстава ванбрачне партнере, Закон о наслеђивању САП Косова¹⁶ то чини. Међутим, да би ванбрачни партнери могли да постану законски наследници, морали су да буду испуњени одређени услови.

Ванбрачни партнер је могао бити законски наследник свог ванбрачног партнера под следећим условима: „1. да је ванбрачна заједница до часа смрти оставиоца трајала најмање 15 година, а ако је у овој заједници било деце, онда је довољно трајање од најмање 5 година (члан 20. Став. 1.). 2. Да се у тренутку смрти оставиоца ни један ни други партнер не налазе у браку са трећим лицем, односно да је оставилац који се налазио у браку са

¹² „Службени гласник СР Србије“, бр. 52/1974

¹³ Борислав Благојевић, Т. Б., *op. cit.*, 28-33.

¹⁴ „Службени лист САП Војводине“, бр. 27. од 2. октобра 1979.

¹⁵ „Службени лист САП Косова“, бр. 43. од 31. децембра 1974.

¹⁶ Закон о наслеђивању Словеније из 1976. године признаје наследна права ванбрачним партнерима. За разлику од Закона о наслеђивању САП Косова, он не поставља временски оквир за стицање наследних права, већ поставља стандард да заједница траје дуже, да је постојала у моменнту смрти између мускарца и жене и да између њих нема разлога који би брак између њих чинило неважећим. Наведено према: С. Марковић, *Наследно право*, Београд, 1981, 151.

трећим лицем поднео тужбу за развод или поништење брака, а да се након његове смрти утврди да је тужба била основана. 3. Ванбрачни партнери нису узајамни нужни наследници (члан 20. Став. 2).¹⁷ Закон о наслеђивању признаје законско наследно право ванбрачном партнеру, и ако то не чини ни ранији Савезни Закон о наслеђивању из 1955. године, ни Закон о наслеђивању СР Србије из 1974. године. Након распада СФРЈ, у нашој земљи је донет нови Закон о наслеђивању, који јединствено регулише материју наследног права на читавој територији.

3. ВАНБРАЧНА ЗАЈЕДНИЦА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ПРАВУ

Уставом Републике Србије је прокламовано изједначавање брака и ванбрачне заједнице „Ванбрачна заједница се изједначава са браком, у складу са законом“,¹⁸ ипак законски текстови нису у складу са оваквом уставном одредбом. Ванбрачни партнери дискриминисани су у области наслеђивања, могућности стицања породичне пензије итд. У нашем праву ванбрачна заједница је дефинисана као трајнија заједница живота жене и мушкарца, између којих нема брачних сметњи¹⁹. Сходно Породичном закону само се оваквој заједници могу признати правна дејства. Из дефиниције ванбрачне заједнице виде се основни услови које једна заједница мора да испуњава да би се сходно закону сматрала ванбрачном заједницом. Први услов је да заједница живота мора бити трајнија. Када постоји трајнија заједница живота фактичко је питање које се утврђује према околностима конкретнoг случаја. У појединим правима се поставља одређени временски оквир за трајање ванбрачне заједнице. Други услов се односи на то да се у нашем праву признају правна дејства само хетеросексуалним заједницама, заједницама жене и мушкарца. Трећи услов се односи на непостојање брачних сметњи између ванбрачних партнера.²⁰

Ванбрачним партнерима из законске ванбрачне заједнице се признаје право на издржавање баш као и брачним. Имовина коју су ванбрачни партнери стекли радом у току трајања ванбрачне заједнице представља

¹⁷ Наведено према: Ibid., 150.

¹⁸ Чл. 62. Устава, „Сл. гласник РС“ бр.98/2006

¹⁹ Чл. 4. ПЗ, „Ванбрачна заједница је трајнија заједница живота жене и мушкарца, између којих нема брачних сметњи (ванбрачни партнери). Ванбрачни партнери имају права и дужности супружника под условима одређеним овим законом.“

²⁰ Брачне сметње су брачност, неспособност за расуђивање, одређени степени крвног, оптивног и тазбинског средства, малолетство, недостатци воље, старатељство.

њихову заједничку имовину. Ванбрачни партнери имају иста права као и супружници у погледу усвојења, и зачећа уз биомедицинску помоћ.²¹

Брака и ванбрачна заједница предстаљају основ за заснивање породице, и породично законодавство им предвиђа једнак значај. Међутим, наследно законодавство не придаје једнак значај браку и ванбрачној заједници, док је брак сходно Закону о наслеђивању основ за законско наслеђивање ванбрачна заједница то није. И ако су се у породичном законодавству, па и у друштву, десиле промене у погледу схватања и признавања ванбрачних заједница, у погледу наслеђивања то није случај. У круг законских наследника спадају оставиоци, његови усвојеници и њихови потомци, његов брачни друг, његови родитељи, његови усвојиоци, његова браћа и сестре и њихови потомци, његови дедови и бабе и њихови потомци и његови остали преци²², међу којима нема ванбрачних партнера.

Аргументи којима се најчешће правда изостајање ванбрачних партнера из круга законских наследника јесу они моралне природе, али и потребе очувања правне сигурности.²³ Међутим, ванбрачне заједнице су данас у великој мери заступљене у друштву, па је и схватање ванбрачних заједница као неморалних изгубило свој некадашњи значај. Најчешће у ванбрачне заједнице ступају млади, образовани чланови друштва, који сматрају да њихови партнерски и лични односи не треба да зависе од одлуке неког државног органа већ од њих самих. Постојање ванбрачне заједнице није противправно, противправно је непризнавање права ванбрачним партнерима чији је положај Уставом изједначен са супружницима. Поред тога, ванбрачна деца су потпуно изједначена са брачном²⁴, и у наслеђивању. Зашто онда та права не признати и ванбрачним партнерима?!

У теорији се предлажу бројна решења у погледу признавања наследних права ванбрачним партнерима. Проф. Сворцан предлаже услове које ванбрачна заједница мора да испуњава како би ванбрачним партнерима била призната наследна права, „а) ако је та ванбрачна заједница по својим карактеристикама у свему изгледала као брачна заједница; б) ако је та ванбрачна заједница постојала у моменту смрти ванбрачног партнера; в) ако је та ванбрачна заједница трајала непрекидно најмање три године пре смрти ванбрачног партнера, уколико су ванбрачни партнери имали заједничке деце,

²¹ Олга Цвејић Јанчић, *op. cit.*, 210-212.

²² Чл. 8. Закон о наслеђивању, “Сл. гласник РС”, бр. 46/95, 101/2003 – одлука УСРС и 6/2015

²³ Олга Јовић-Прлаиновић, *Брак и сродство у домену законског наслеђивања*, Двадесет година Закона о наслеђивању Републике Србије, Н. Стојановић, Н. Крстић, Правни факултет у Нишу. Ниш, 2016, 103.

²⁴ „Дете рођено ван брака има једнака права као дете рођено у браку“, Чл. 6, ст. 4. ПЗ.

односно ако је трајала непрекидно, најмање седам година пре смрти ванбрачног партнера, уколико ванбрачни партнери немају заједничке деце; г) ако су ванбрачни партнери постали пунолетни и пословно способни у моменту када су почели да теку рокови из тачке в); д) ако ванбрачни партнери нису у крвном сродству до одређеног степена сродства; њ) ако ванбрачни партнери нису у сродству по тазбини до одређеног степена сродства, е) ако ванбрачни партнери нису у грађанском сродству, и ж) ако ниједан од ванбрачних партнера није био у браку у моменту када су почели да теку рокови из тачке в) и у току трајања тих рокова све до момента смрти ванбрачног партнера, или, ако брак није разведен, да је била трајно престала заједница живота између ванбрачног партнера и лица са којим је он био у браку у моменту почетка рокова ит тачке в), те да је такво стање постојало у току трајања тих рокова до смрти ванбрачног партнера“.²⁵ Уколико ванбрачни партнери испуњавају претходно наведене услове, треба им признати наследна права и њихов наследноправни положај изједначити са наследноправним положајем супружника. Тако ће се ванбрачни партнери јављати као законски наследници првог и другог законског наследног реда, у конкуренцији са потомцима односно родитељима оставиоца.

Ванбрачне заједнице не настају на основу неког формалног акта, па је врло тешко утврдити тренутак њиховог настанка али и утврдити постојање елемената који је чине заједницом која представља пандан браку. Поред одређивања временског оквира, као друга могућност за утврђивање наследних права ванбрачних партнера, предвиђа се правни стандард „трајнија заједница живота“. Прва могућност која подразумева одређивање временског оквира за стицање наследних права ванбрачних партнера, јесте егзактан метод али и не најбоље решење у овом случају. Законско нааслеђивање подразумева стицање заоставштине оставиоца од стране лица са којима је он за живота развио најближе везе, емотивне, оне засноване на сродству. Постављањем временског оквира трајања ванбрачним заједницама, била би ускраћена наследна права оним партнерима који су у кратком временском периоду, краћег од оног предвиђеног у закону, развили изузетно блиске односе, заједнички живот, изродили заједничку децу. Тако поново долазимо до правног стандарда „трајнија заједница живота“, који предвиђа и наш Породични закон, према ком треба ценити постојање ванбрачне заједнице. Ванбрачна заједница не настаје на основу формалног акта, те тако ни утврђивање њеног постојања не треба подврћи строгим законским оквирима. Воља и намера ванбрачних партнера да заједно живе, привређују, изроде заједничку децу којој ће створити стабилан дом, љубав и подршку,

²⁵ Слободан Сворцан, *Наследна права ванбрачног партнера*, Двадесет година Закона о наслеђивању Републике Србије, Н. Стојановић, Н. Крстић, Правни факултет у Нишу, Ниш 2016, 86-88.

јесу одлучујући елементи за настанак ванбрачне заједнице, те се и њено постојање треба процењивати према субјективним мерилима. У сваком конкретном случају суд треба тумачити да ли је реч о ванбрачној заједници која по својим карактеристикама највише одговара браку, и сходно томе одлучити о признавању наследних права ванбрачном партнеру.

ЗАКЉУЧАК

Ванбрачни партнери у српском праву немају никакава наследна права. Ванбрачна заједница дефинисана у Породичном закону предвиђа заједницу живота између мушкарца и жене, и под њом подразумева све оне односе који сачињавају и брак. Ванбрачна заједница мора бити „трајнија“ како би ванбрачним партнерима била призната права из породичних односа која имају супружници. Породично законодавство тако изједначава ванбрачну заједницу са браком. На исти начин се треба поступити и када је у питању наслеђивање. Није сваки повремени однос ванбрачна заједница, у смислу Породичног закона, те тако ни однос из ког за партнере произилазе наследна права. Наследна права треба признати лицима која остварују заједницу живота исту као и брак, где је једина разлика непостојање формалног акта приликом настанка ванбрачне заједнице. Ванбрачни партнери који заједно живе, привређују, имају и подижу заједничку децу, пружају једни другима подршку и пажњу, су муж и жена „без папира“. Њихова воља да живе у слободној заједници не треба бити препрека за признавање наследних права, јер је код оваквих заједница субјективни елемент за остваривање заједнице живота доминантнији у односу на брак. Сходно субјективним мерилима суд у сваком конкретном случају треба да процени да ли је у питању заједница која у свему одговара браку и да сходно томе одлучи о наслеђивању партнера. Поред субјективних критеријума, суду могу помоћи и неки објективни, попут непостојања брачних сметњи између партнера, непостојања брака са трећим лицима. У процењивању субјективних елемената суду ће свакако бити од помоћи одговарајући стручњаци из области социологије и психологије. Признавање наследних права ванбрачним партнерима не треба бити предвиђено императивно, већ диспозитивно где суд с обзиром на околности случаја процењује да ли се одређени ванбрачни партнер треба појавити као наследник на заоставштини свог партнера.

Jovana MILOVIC

Teaching Assistant

University of Pristina - Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

COHABITANTS' SUCCESSION RIGHTS IN SERBIAN LAW

Summary

In the spirit of contemporary developments in society, it is necessary to acknowledge the legal effects of nonmarital cohabitation, which are the social inevitability of modern times. The large number of nonmarital cohabitations in modern society also raises the question of inheritance between extramarital partners. Pursuant to positive legislation, extramarital partners do not have any inheritance rights, even though they are exercising a community of life just like married persons. It is necessary to find mechanisms for eliminating this form of discrimination against persons living together, sharing a "table and a bed", together producing, creating, enlarging property. The author tries to critically refer to the existing legislative solutions,

Key words: nonmarital cohabitation, extramarital partners, marriage, community of life, inheritance.

ЛИТЕРАТУРА

Благојевић, Т. Борислав, Наследно право у Југославији – Права република и покрајина, Савремена администрација, Београд, 1988.

Јањић-Комар Марина, Кораћ Радоје, Поњавић Зоран, Породично право, Београд, 1999.

Јовић-Прлаиновић Олга, Брак и сродство у домену законског наслеђивања, Зборник радова, Двадесет година Закона о наслеђивању Републике Србије, Н. Стојановић, Н. Крстић, Правни факултет у Нишу, Ниш, 2016.

Марковић Славко, Наследно право, Београд, 1981.

Младеновић Марко, Породично право у СР Југославији, Београд, 1995.

Сворцан Слободан, Наследна права ванбрачног партнера, Зборник радова, Двадесет година Закона о наслеђивању Републике Србије, Н. Стојановић, Н. Крстић, Правни факултет у Нишу, Ниш, 2016.

Стојановић Наташа, Наследно право, Ниш, 2011.

Цвејић Јанчић Олга, Породично право, Нови Сад, 2009.

Устав, „Сл. гласник РС“ бр.98/2006

Савезни Закон о наслеђивању, „Службени лист ФНРЈ“, бр. 20/1955

Закон о наслеђивању, „Службени гласник СР Србије“, бр. 52/1974
Породични закон, „Сл. гласник РС“, бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и
6/2015

Закон о наслеђивању, „Сл. гласник РС“, бр. 46/95, 101/2003 – одлука
УСРС и 6/2015

Закон о наслеђивању, „Службени лист САП Војводине“, бр. 27. од 2.
октобра 1979.

Закон о наслеђивању, „Службени лист САП Косова“, бр. 43. од 31.
децембра 1974.

Републички завод за статистику, доступно на
<https://data.stat.gov.rs/Home/Result/3102020201?languageCode=sr-Cyrl>,
приступ: 10. август 2019. године.